Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 17. januarja 2018*

„Predhodno odločanje – Preprečevanje uporabe finančnega sistema za pranje denarja in financiranje terorizma – Direktiva 2005/60/ES – Področje uporabe – Člen 2(1), točka 3(c), in člen 3, točka 7(a) – Poslovni cilj podjetja, ki zajema prodajo gospodarskih družb, vpisanih v register gospodarskih družb in ustanovljenih zgolj za prodajo – Prodaja, izvedena z odsvojitvijo deleža podjetja v že ustanovljeni družbi“

V zadevi C-676/16,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Nejvyšší správní soud (vrhovno upravno sodišče, Češka republika) z odločbo z dne 2. decembra 2016, ki je na Sodišče prispela 27. decembra 2016, v postopku

CORPORATE COMPANIES s.r.o.

proti

Ministerstvo financí ČR,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi R. Silva de Lapuerta (poročevalka), predsednica senata, C. G. Fernlund, A. Arabadjiev, S. Rodin in E. Regan, sodniki,

generalni pravobranilec: Y. Bot,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za češko vlado M. Smolek, J. Vláčil in J. Pavliš, agenti,

– za špansko vlado A. Gavela Llopis, agentka,

– za Evropsko komisijo M. Šimerdová in T. Scharf, agenta,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

* Jezik postopka: češčina.

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 2(1), točka 3(c), in člena 3, točka 7(a), Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2005/60/ES z dne 26. oktobra 2005 o preprečevanju uporabe finančnega sistema za pranje denarja in financiranje terorizma (UL 2005, L 309, str. 15).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med CORPORATE COMPANIES s.r.o. (v nadaljevanju: Corporate Companies) in Ministerstvo financí ČR (ministrstvo za finance, Češka republika) zaradi nadzora, ki ga je to sprožilo glede tega, ali družba Corporate Companies spoštuje obveznosti, ki jih določa nacionalni zakon za prenos Direktive 2005/60.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 V uvodnih izjavah 1, 2, 5, 9, 10, 15 in 46 Direktive 2005/60 je navedeno:

„(1) Obsežni tokovi umazanega denarja lahko škodujejo stabilnosti in ugledu finančnega sektorja in ogrožajo notranji trg, terorizem pa pretresa temelje naše družbe. Poleg kazenskopravnega pristopa je mogoče doseči rezultate tudi s preventivnimi ukrepi finančnega sistema.

(2) Prizadevanja storilcev kaznivih dejanj in njihovih družabnikov, da bi prikrili izvor protipravne premoženjske koristi ali pa zakonita ali nezakonita sredstva namenili za terorizem, lahko resno ogrozijo trdnost, integriteto in stabilnost kreditnih in finančnih ustanov ter zaupanje v finančni sistem kot celoto […].

[…]

(5) Pranje denarja in financiranje terorizma se pogosto izvajata na mednarodni ravni. Ukrepi, sprejeti izključno na nacionalni ravni ali na ravni […] [Evropske unije], vendar brez upoštevanja mednarodne koordinacije in sodelovanja, bi imeli zelo omejene učinke. Ukrepi, ki jih sprejme […] [Unija] na tem področju, bi morali biti torej usklajeni z drugimi ukrepi, ki so sprejeti na mednarodni ravni. Ukrepi, sprejeti s strani […] [Unije] na tem področju, naj predvsem upoštevajo priporočila Projektne skupine za finančno ukrepanje (v nadaljevanju: ‚FATF‘), ki predstavlja najpomembnejše mednarodno telo na področju boja proti pranju denarja in financiranju terorizma. Ker je FATF leta 2003 bistveno spremenila in razširila priporočila, bi bilo treba direktivo Skupnosti uskladiti z novim mednarodnim standardom.

[…]

(9) Direktiva 91/308/EGS [Sveta z dne 10. junija 1991 o preprečevanju uporabe finančnega sistema za pranje denarja (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 9, zvezek 1, str. 153)] je sicer predpisala obveznost identifikacije strank, vendar je predvidela sorazmerno malo podrobnosti o ustreznih postopkih. Zaradi ključne vloge tega vidika preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma v skladu z novimi mednarodnimi standardi je primerno uvesti bolj specifične in podrobnejše določbe glede identifikacije in preverjanja strank in morebitnih dejanskih lastnikov. Zato je potrebna natančna opredelitev dejanskega lastnika. V primerih, v katerih je treba še določiti posameznike, ki so koristniki pravne osebe ali pravne organizacije, na primer ustanove ali družbe, ki nudijo podjetniške ali fiduciarne storitve, in zato ni mogoče določiti posameznika kot

dejanskega lastnika, bi zadoščala določitev ‚skupine ljudi', predvidene za koristnike ustanove ali družbe, ki nudijo podjetniške ali fiduciarne storitve. Ta zahteva ne vsebuje določitve identitete posameznika znotraj te skupine ljudi.

(10) Institucije in osebe, za katere velja ta direktiva, bi morale v skladu z njo identificirati in preveriti dejanske lastnike. […]

[…]

(15) Storilci kaznivih dejanj pranja denarja in osebe, ki financirajo terorizem, so bili zaradi poostrenega nadzora v finančnem sektorju prisiljeni iskati nadomestne metode za prikrivanje izvora sredstev, pridobljenih s kaznivimi dejanji, hkrati pa se takšne poti lahko uporabljajo za financiranje terorizma, zato bi morali obvezni ukrepi proti pranju denarja in financiranju terorizma veljati tudi za posrednike življenjskega zavarovanja in družbe, ki nudijo podjetniške in fiduciarne storitve.

[…]

(46) Ker [je] cilj[…] te direktive […] preprečevanje uporabe finančnega sistema za pranje denarja in financiranje terorizma […]".

4 V členu 2(1) Direktive 2005/60 je skupina oseb, ki spada na njeno področje uporabe, opredeljena tako:

„Ta direktiva se uporablja za:

1. kreditne ustanove;

2. finančne ustanove;

3. naslednje pravne ali fizične osebe pri izvajanju njihovih poklicnih dejavnosti:
   (a) revizorje, zunanje računovodje in davčne svetovalce;
   (b) notarje in ostale neodvisne pravne strokovnjake […]

   […]
   (c) družbe, ki nudijo podjetniške in fiduciarne storitve, če niso navedene v točkah (a) ali (b);

   […]"

5 Člen 3 te direktive določa:

„V tej direktivi se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:

[…]

7. ‚družba, ki nudi podjetniške in fiduciarne storitve' pomeni vsako fizično ali pravno osebo, ki za tretje osebe poslovno opravlja katero izmed naslednjih storitev:
   (a) ustanavlja družbe ali druge pravne osebe;

[…]"

Češko pravo

6 Direktiva 2005/60 je bila v češko pravo prenesena z zakonom št. 253/2008 o nekaterih ukrepih proti pranju denarja in financiranju terorizma, kakor je bil spremenjen (v nadaljevanju: zakon o preprečevanju pranja denarja).

7 V skladu s členom 2(1)(h), točka 1, zakona o preprečevanju pranja denarja, s katerim sta v notranje pravo prenesena člen 2(1), točka 3(c), in člen 3, točka 7(a), Direktive 2005/60, je „upoštevna oseba“ za namene tega zakona „oseba […] ki drugim osebam zagotavlja storitve […], ki vključujejo ustanavljanje pravnih oseb“.

8 Člen 2(3) zakona o preprečevanju pranja denarja določa:

„Za osebe, ki dejavnosti iz člena 2(1) ne opravljajo poklicno – razen oseb iz člena 2(2)(c) in (d) – obveznosti ne veljajo.“

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

9 Družba Corporate Companies je pravna oseba s sedežem v Pragi (Češka republika), katere dejavnost je prodaja „ready-made“ družb, to je družb, ki so že vpisane v sodni register. Družba Corporate Companies to prodajo izvaja tako, da svoje deleže v teh družbah prenese na svoje stranke.

10 Ministrstvo za finance je na podlagi obvestila z dne 18. avgusta 2015 sprožilo postopek nadzora, ki se je nanašal na spoštovanje obveznosti, ki za družbo Corporate Companies izhajajo zlasti iz zakona o preprečevanju pranja denarja.

11 Ker je družba Corporate Companies menila, da ni „oseba, za katero veljajo obveznosti“, navedena v tem zakonu, je pri Městský soud v Praze (mestno sodišče v Pragi, Češka republika) vložila tožbo, s katero je predlagala, naj se ugotovi, da je bil nadzor, ki ga je izvedlo ministrstvo za finance, nezakonit.

12 Městský soud v Praze (mestno sodišče v Pragi) je v sodbi z dne 25. maja 2016 presodilo, da se je za družbo Corporate Companies uporabljal člen 2(1)(h), točka 1, zakona o preprečevanju pranja denarja. To sodišče je v zvezi s tem poudarilo, da se ta določba uporablja za osebe, ki v okviru svoje poklicne dejavnosti ustanavljajo pravne osebe za svoje stranke, ne glede na okoliščino, da se to stori na zahtevo stranke oziroma se pravne osebe ustanovijo v okviru portfelja ponudb za potencialne stranke. Městský soud v Praze (mestno sodišče v Pragi) je zato tožbo družbe Corporate Companies zavrnilo.

13 Ta je zoper to odločbo pri predložitvenem sodišču vložila kasacijsko pritožbo in trdila, da dejavnost ustanavljanja družb opravlja v svojem imenu in na svoje stroške. Meni, da je ni mogoče šteti za „osebo, za katero veljajo obveznosti“, v smislu člena 2(1)(h), točka 1, zakona o preprečevanju pranja denarja, ker pri ustanavljanju družb nima na voljo premoženja drugih oseb. Poleg tega, ne le da dejavnost družbe Corporate Companies kot taka ni ustanavljanje družb za stranke, temveč te družbe – tudi če bi se štelo, da se ukvarja s podobno dejavnostjo – ni mogoče šteti za „osebo, za katero veljajo obveznosti“, v smislu tega zakona, saj teh družb ne ustanavlja v imenu ali za račun strank, tako da ji ne bi bilo mogoče očitati, da za svoje stranke deluje kot slamnati mož.

14 V teh okoliščinah je Nejvyšší správní soud (vrhovno upravno sodišče, Češka republika) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali osebe, ki v okviru svoje poslovne dejavnosti prodajajo družbe, ki so že vpisane v sodni register in so bile ustanovljene za prodajo (tako imenovane ‚*ready-made*‘ družbe) ter katerih prodaja se izvede s prenosom deleža v hčerinski družbi, ki jo zadevne osebe prodajajo, spadajo na področje uporabe člena 2(1), točka 3(c), v povezavi s členom 3, točka 7(a), Direktive 2005/60?“

Vprašanje za predhodno odločanje

15 Predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali je treba člen 2(1), točka 3(c), Direktive 2005/60 v povezavi z njenim členom 3, točka 7(a) razlagati tako, da oseba, kakršna je obravnavana v postopku v glavni stvari, katere poslovna dejavnost je prodaja družb, ki jih je sama ustanovila, ne da bi njene potencialne stranke to predhodno zahtevale, za prodajo tem strankam s prenosom svojih deležev v kapitalu družbe, ki je predmet prodaje, spada na področje uporabe teh določb.

16 V obravnavani zadevi je iz predložitvene odločbe razvidno, da družba Corporate Companies ustanavlja pravne družbe, jih vključuje v svoj portfelj za njihovo odsvojitev potencialnim strankam in v primeru nakupa kupcu prenese svoje deleže v kapitalu družbe, ki se prodaja. Tako ustanovljene družbe ne opravljajo nobene dejavnosti. Zato so samo „prazne lupine“ v portfelju ponudb, ki ga je družba Corporate Companies ustvarila v pričakovanju prodaje.

17 V skladu s členom 2(1), točka 3(c), Direktive 2005/60 se ta direktiva uporablja za družbe, ki ponujajo podjetniške in fiduciarne storitve, če že niso navedene v točki (a) ali točki (b) te točke 3. Člen 3, točka 7(a), te direktive določa, da „družba, ki nudi podjetniške in fiduciarne storitve“, pomeni vsako fizično ali pravno osebo, ki za tretje osebe poslovno opravlja storitve ustanavljanja družb ali drugih pravnih oseb.

18 Tako je iz samega besedila člena 3, točka 7(a), Direktive 2005/60 razvidno, da veljajo obveznosti, določene s to direktivo, za vsako fizično ali pravno osebo, ki za tretje osebe opravlja določeno storitev, in sicer storitev ustanavlja družbe ali druge pravne osebe.

19 Kot je navedla španska vlada v pisnih stališčih, se taka storitev opravlja tako v primeru, kadar tretja oseba fizični ali pravni osebi zaupa ustanovitev družbe v lastnem imenu in za svoj račun, kakor tudi v primeru, kadar tretja oseba kupi družbo, ki jo je ta oseba predhodno ustanovila z edinim namenom njene prodaje.

20 V nasprotju z navedbami družbe Corporate Companies okoliščina, da je ta oseba ustanovila takšno družbo na zahtevo stranke oziroma je bila ta družba ustanovljena, da bi bila pozneje prodana potencialni stranki, za uporabo te določbe ni upoštevna.

21 Najprej, člen 3, točka 7(a), Direktive 2005/60 ne razlikuje med tema dvema položajema.

22 Dalje, na podlagi ničesar v tej direktivi ni mogoče sklepati, da je zakonodajalec Unije želel s področja uporabe navedenega člena 3, točka 7(a), izključiti osebe, ki izvajajo poslovno dejavnost, kakršna je dejavnost družbe Corporate Companies.

23 Nazadnje, taka izključitev ne bi bila v skladu s ciljem te direktive.

24 Glede tega je treba navesti, da je, kot je razvidno tako iz naslova kot iz uvodnih izjav te direktive, njen namen preprečevanje uporabe finančnega sistema za pranje denarja ali financiranje terorizma (glej v tem smislu sodbo z dne 25. aprila 2013, Jyske Bank Gibraltar, C-212/11, EU:C:2013:270, točka 46).

25 Kot je razvidno iz uvodnih izjav 1 in 2 iste direktive, lahko ta kazniva dejanja pomembno negativno vplivajo na trdnost, integriteto ter stabilnost kreditnih in finančnih ustanov ter, nazadnje, na enotni trg.

26 Določbe Direktive 2005/60 so zato v bistvu preventivne, ker je njihov namen na podlagi pristopa, ki temelji na nevarnosti, vzpostaviti preventivne in odvračalne ukrepe za učinkovit boj proti pranju denarja in financiranju terorizma ter za zagotovitev trdnosti in povezanosti finančnega sistema.

Namen teh ukrepov je preprečiti ali vsaj omejiti te dejavnosti, kolikor je to mogoče, z vzpostavitvijo ovir za to v vseh fazah, ki jih navedene dejavnosti lahko vključujejo, zoper osebe, ki se ukvarjajo s pranjem denarja in ki financirajo terorizem.

27 V tem okviru je namen Direktive 2005/60 nekaterim osebam zaradi njihovega sodelovanja pri izvedbi transakcije ali finančne dejavnosti naložiti nekatere obveznosti, in sicer da med drugim identificirajo in preučijo identiteto stranke in dejanskega prejemnika ter pridobijo informacije v zvezi s predmetom in naravo nameravanega poslovnega razmerja, kot tudi obveznost, da pristojnim organom poročajo o vsakem znaku pranja denarja ali financiranja terorizma.

28 Ker pa je, na eni strani, družba primerna struktura tako za izvajanje pranja denarja kot tudi financiranje terorizma, saj omogoča prikrivanje nezakonito pridobljenih sredstev, ki bodo prek te družbe legalizirana, in financiranje terorizma prek njenega posrednika, in ker, na drugi strani, je identifikacija stranke ključni element preprečevanja teh dejavnosti, kot je navedeno v uvodni izjavi 9 Direktive 2005/60, se zdi razumno, da je zakonodajalec Unije ustanovitev takšne strukture s strani osebe ali podjetja v imenu tretjega pogojil z nadzorom, določenim v tej direktivi, tako da je vzpostavil začetno oviro za odvrnitev vsake osebe, ki namerava družbo uporabiti za omogočanje tovrstne dejavnosti.

29 Tak nadzor je pomemben še toliko bolj, saj je sama ustanovitev družbe transakcija, ki po sami naravi pomeni veliko nevarnost za pranje denarja in financiranje terorizma zaradi finančnih transakcij, ki so običajno vključene v to transakcijo, kot je prispevek kapitala in – odvisno od primera – blaga s strani osebe, ki družbo ustanavlja. Take transakcije namreč lahko olajšajo vnos nezakonitih prihodkov v finančni sistem s strani zadnjenavedene, zaradi česar je pomembno preveriti identiteto stranke in vsakega dejanskega prejemnika te transakcije za te osebe, ki v okviru svoje dejavnosti ustanovijo družbo v korist tretje osebe, veljajo obveznosti iz Direktive 2005/60.

30 Poudariti je treba, da se take nevarnosti ne pojavijo samo takrat, kadar družbo ustanovi oseba v okviru svoje dejavnosti, za račun in v imenu tretjega, temveč tudi – kot je v tem primeru – kadar je družba, ki jo je oseba v okviru svoje dejavnosti že ustanovila izključno za prodajo potencialnim strankam, dejansko prodana stranki s prenosom – v korist te stranke – kapitalskih deležev te osebe v družbi.

31 Razlaga člena 3, točka 7(a), Direktive 2005/60, kot jo je podala družba Corporate Companies, in sicer da oseba, katere poslovna dejavnost je prodaja tovrstnih fiktivnih družb, s to določbo ni zajeta, bi osebam, ki se ukvarjajo s pranjem denarja in ki financirajo terorizem, zagotovila idealno orodje za izogib prvi oviri, ki jo je vzpostavil zakonodajalec Unije, da bi preprečil rabo takšnih družb za te dejavnosti.

32 Neobstoj obveznosti na področju preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma v breme osebe, kot je družba Corporate Companies, zlasti obveznosti preverjanja identitete stranke in vsakega dejanskega prejemnika, bi na eni strani omogočila anonimnost dejanskih pridobiteljev prodanih družb ter po drugi strani prikritje izvora in namena prenosov premoženja, ki prehaja prek teh družb.

33 Z drugimi besedami, taka razlaga člena 3, točka 7(a), Direktive 2005/60 bi na koncu olajšala to, čemur se poskuša Direktiva 2005/60 izogniti.

34 Glede na navedeno je treba na vprašanje za predhodno odločanje odgovoriti, da je treba člen 2(1), točka 3(c), Direktive 2005/60 v povezavi z njenim členom 3, točka 7(a) razlagati tako, da oseba, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, katere poslovna dejavnost je prodaja družb, ki jih je sama ustanovila, ne da bi njene potencialne stranke to predhodno zahtevale, za prodajo tem strankam s prenosom svojih deležev v kapitalu družbe, ki je predmet prodaje, spada na področje uporabe teh določb.

Stroški

35 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

Člen 2(1), točka 3(c), Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2005/60/ES z dne 26. oktobra 2005 o preprečevanju uporabe finančnega sistema za pranje denarja in financiranje terorizma v povezavi s členom 3, točka 7(a), te direktive je treba razlagati tako, da oseba, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, katere poslovna dejavnost je prodaja družb, ki jih je sama ustanovila, ne da bi njene potencialne stranke to predhodno zahtevale, za prodajo tem strankam s prenosom svojih deležev v kapitalu družbe, ki je predmet prodaje, spada na področje uporabe teh določb.

Podpisi